

23.4.2024

Sisäministeriö
kirjaamo.sm@gov.fi

VN/14183/2023

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle Euroopan unionin jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten tietojenvaihtoa koskevaksi lainsäädännöksi

Esityksellä pannaan täytäntöön Euroopan Parlamentin ja neuvoston jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välisestä tietojenvaihdosta ja neuvoston puitepäättökseen 2006/960/YOS kumoamisesta annettu direktiivi (EU) 2023/977, jäljempänä direktiivi.

Direktiivin tavoitteena on luoda selkeät ja yhdenmukaistetut säännöt, joilla voidaan helpottaa eri jäsenvaltioiden toimivaltaisten lainvalvontaviranomaisten välistä riittävää ja nopeaa tietojenvaihtoa ja varmistaa se. Direktiivi sisältää pääosin yksityiskohtaista ja teknistä sääntelyä. Tästä syystä on tarkoituksenmukaista, että suuri osa direktiivin sääntelystä on inkorporoitu sellaisenaan lakiehdotukseen, lakiehdotus myös noudattaa pääosin direktiivin lukuja.

Direktiivin kansallisen liikkumavaran käytöstä

Direktiivin 7 artikla (tietojen oma-aloitteinen luovuttaminen) sisältää kansallista liikkumavaraa seuraavasti:

- Jäsenvaltiot voivat keskitetyn yhteyspisteensä tai toimivaltaisten lainvalvontaviranomaistensa välityksellä toimittaa omasta aloitteestaan sen tai niiden saatavilla olevia tietoja muiden jäsenvaltioiden keskitetyille yhteyspisteille tai toimivaltaisille lainvalvontaviranomaisille, jos on objektiivisia perusteita uskoa, että tällaiset tiedot voisivat olla merkityksellisiä kyseisille muille jäsenvaltioille rikosten ennalta estämistä, paljastamista tai tutkintaa varten.
- Jäsenvaltioiden on varmistettava, että niiden keskitetyt yhteyspisteet tai toimivaltaiset lainvalvontaviranomaiset toimittavat omasta aloitteestaan sen tai niiden saatavilla olevat tiedot muiden jäsenvaltioiden keskitetyille yhteyspisteille tai toimivaltaisille lainvalvontaviranomaisille, jos on objektiivisia perusteita uskoa, että tällaiset tiedot voisivat olla merkityksellisiä kyseisille muille jäsenvaltioille vakavien rikosten ennalta estämistä, paljastamista tai tutkintaa varten. Tällaista veloitetta ei kuitenkaan ole, jos kyseisiin tietoihin sovelletaan 6 artiklan 1 kohdan c tai f alakohdassa tarkoitettuja perusteluja.

Esitetyn lain 10 §:ssä on käytetty kansallista liikkumavaraa tietojen luovuttamisesta siten, että poliisi, Tulli ja Rajavartiolaitos voisivat luovuttaa tietoja oma-aloitteisesti myös mui-

den kuin vakavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi tietojenvaihdon tehokkuuden ja sen oikeusperustan turvaamiseksi. Liikkumavaran käytöllä on vaikutuksia tietojenvaihdon kohteena olevien henkilötietojen suojaan. Liikkumavaran käyttö on 10 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa arvioitu ja perusteltu tarkoituksenmukaisella tavalla.

Direktiivissä käytetty ilmaisu "objektiivisia perusteita uskoa" on esitetyn lain 10 §:ssä kirjoitettu muotoon "voidaan olettaa". Sama toistuu esitetyn lain 4 §:ssä (Tietopyynnöt toiselle jäsenvaltiolle).

Henkilötietojen käsittelyn osalta esitettyä säännöksen voi rinnastaa henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetuun lain (616/2019) 7 §:n 1 momentin ja 2 momentin 1 kohtaan, jonka mukaan mukaan poliisi saa käsitellä henkilötietoja rikosten ennalta estämiseen tai paljastamiseen liittyvän tehtävän suorittamiseksi. Edellytyksenä on lisäksi, että 1 momentissa tarkoitettut tiedot liittyvät henkilöihin, joiden voidaan perustellusti olettaa syyllistyneen tai syyllistyvän rikokseen, josta laissa säädetty ankarin rangaistus on vankeutta.

Esityksessä omaksuttu ilmaisu "voidaan olettaa" ei ole merkitykseltään sama kuin direktiivissä oleva ilmaisu "on objektiivisia perusteita uskoa" tai poliisin henkilötietolain 7 §:ssä oleva "voidaan perustellusti olettaa". Direktiivin sanamuoto edellyttää, että tietojen merkitys on objektiivisesti arvioitavissa esimerkiksi riippumattoman ja puolueettoman tahon toimesta, eikä se perustu ainoastaan oletukseen. Direktiivin tekstistä poikkeavan ja merkitykseltään semanttisesti epätasemmalla ilmaisun käyttäminen tietojen luovutuksesta ja saamisesta säätämisen yhteydessä ei ole tarkoituksenmukaista, koska se vaikeuttaa laintulkintaa. Esitettyä säännöstä voidaan tulkita esimerkiksi siten, että se mahdollistaisi henkilötietojen käsittelyn matalammalla kynnyksellä kuin direktiivissä on tarkoitettu.

Edellä mainituilla perusteilla esityksen 10 ja 4 pykälissä käytetty ilmaisu tulisi muuttaa yhteneväiseksi direktiivin sanamuodon kanssa tai ainakin harkita sen muuttamista poliisin henkilötietolaissa olevan ilmaisun mukaiseksi.

Allekirjoitus

Anu Talus
Tietosuojavaltuutettu

Heikki Huhtiniemi
Ylitarkastaja

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi tarkistaa tarvittaessa tietosuojavaltuutetun toimiston kirjaamosta.

TIETOSUOJAVALTUUTETUN
TOIMISTO

Yhteystiedot

Tietosuojavaltuutetun toimisto
Sähköposti: tietosuoja@om.fi
Postiosoite: PL 800, 00531 Helsinki
Puhelinvaihte: 029 566 6700
Verkkosivut: www.tietosuoja.fi

